

Wstęp

Repartycja środków uzyskanych w wyniku podziału opłat, o których mowa w art. 20¹ ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (od posiadaczy urządzeń reprograficznych) stanowić ma rekompensatę za dozwolony użytek osobisty i publiczny, którego Twórca nie może zakazać.

Prawo polskie wyraźnie reguluje kwestię podmiotów, na których nałożony został obowiązek uiszczania opłat, mniej wyraźnie kwestię sposobu podziału tychże środków na poszczególne organizacje zbiorowego zarządu oraz **praktycznie pomija kwestię tego, jak organizacje zbiorowego zarządzania mają dokonywać podziału środków wobec Twórców.**

W praktyce wszystkich organizacji zbiorowego zarządu funkcjonuje system wnioskowy. Za słuszne uznano także, by wprowadzony system podziału środków służył w dużej mierze rozwojowi twórczości poprzez wspieranie konkretnych projektów i przedsięwzięć. Stąd podział na repartycje bezpośrednią – z których środki Twórca może przeznaczyć na dowolny cel oraz repartycję pośrednią w ramach której środki przeznaczone powinny być na zadeklarowany przez Twórcę cel.

W literaturze prawa autorskiego podnosi się, że podział środków w ramach repartycji powinien być dokonywany z uwzględnieniem „**intensywności korzystania z dzieł**”. Warto zauważyć, że nie można w żaden sposób zmierzyć tego, jak wygląda intensywność korzystania z dzieł Twórcy w ramach dozwolonego użytku osobistego – który pozostaje poza wszelką kontrolą. Znamcy prawa podnoszą również, że niedopuszczalne jest różnicowanie w ramach organizacji zbiorowego zarządzania sytuacji artystów ze względu na dziedzinę sztuki jaką się zajmują (np. tzw. sztuka czysta nie może być traktowana lepiej niż użytkowa).

Należy przy tym podkreślić, że podział środków w ramach repartycji z natury musi być obciążony pewną dozą uznaniowości. Nie sposób opracować jednej tabeli, która obejmowałaby wszelkiego rodzaju użycia i odpowiednio je „punktowała”.

W tym miejscu podobieństwa między różnymi organizacjami zbiorowego zarządu się kończą –

jedne wykształciły w swoim obrębie bardziej sztywne zasady, inne dokonują podziału w duchu bardzo dużej uznaniowości. ZPAP wydaje się być usytuowane mniej więcej po środku.

W toku podziału repartycji za słuszne uznać należy następujące zasady:

1) Twórca, którego utwory były wykorzystywane, powinien przedstawić we wniosku wszystkie przypadki takiego wykorzystania oraz je co najmniej uprawdopodobnić.

2) Jeden Twórca otrzymuje jedną repartycję, której wysokość zależeć powinna od stopnia „intensywności” wykorzystywania jego dzieł w przestrzeni publicznej.

3) Twórca powinien co najmniej wysoce uprawdopodobnić wykorzystanie jego utworów, Regulamin Repartycji nie narzuca Twórcy sposobu udowodnienia, ale środki wybrane przez Twórcę powinny być weryfikowalne. Dopuszczalne **są w szczególności**: kopie odpowiednich stron książek (wraz z numerem ISBN), zdjęcia, relacje prasowe, płyty CD, egzemplarze, wydruki stron z internetu etc.

4) Znaczenie dla oceny wysokości repartycji ma to, czy twórczość wykorzystana była w Polsce, czy za granicą. Należy pamiętać, że środki na repartycję pochodzą od polskich przedsiębiorców. Osoby, których prace wykorzystywane były za granicą mogą wnioskować do zagranicznej organizacji zbiorowego zarządu o wypłatę wynagrodzenia (jeśli taki system w danym kraju obowiązuje). Niemniej uznaliśmy, że przypadki wykorzystania zagranicznego będą brane pod uwagę, o ile wykorzystanie takie będzie mieć również wpływ na promowanie polskiej kultury.

5) W ramach oceny dostrzec należy tych, których twórczość została wykorzystana bez wynagrodzenia np. w ramach jednej z form nieodpłatnego dozwolonego użytku publicznego (rozdział III, oddział 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych -> zob. <http://prawokultury.pl/publikacje/dozwolony-uzytek-publiczny/>) albo w ramach działalności charytatywnej.

6) Brzmienie art. 22¹ pr. aut. pozwala na wyprowadzenie zasady, zgodnie z którą repartycje

przyznaje się Twórcom i różnicuje jej wysokość, a nie przyznaje się środków za każdy przypadek wykorzystania utworów Artysty. W związku z tym przyjęto zasadę jeden Twórca – jedno wynagrodzenie, którego wysokość zależy od intensywności wykorzystania prac Twórcy i posiadanych przez ZPAP środków. Dalszą konsekwencją jest możliwość wzięcia udziału tylko w jednym rodzaju repartycji – bezpośredniej albo pośredniej.

7) Nie można kierować się bezwzględną proporcjonalnością w określaniu wysokości repartycji. Absolutnie niewłaściwe byłoby również w tym względzie tworzenie wielostronicowych tabel i list – raz że trudno określić i wartościować poszczególne rodzaje wykorzystywania dzieł Twórcy w przestrzeni publicznej, dwa że w praktyce tego rodzaju tabele potrafią sprawić więcej kłopotów niż pożytku.

8) Zgodnie z Regulaminem repartycji i kompetencjami statutowymi podział jest zatwierdzany uchwałą Zarządu Głównego ZPAP. Zarząd postanowił powołać Komisję, która zaproponuje podział środków, w oparciu o kryterium równego traktowania wszystkich Twórców.

Najczęściej zadawane pytania (FAQ):

1. Czy twórcy, którym zostaną wypłacone środki z tytułu repartycji pośredniej będą kontrolowani przez ZPAP pod względem przeznaczenia uzyskanych środków zgodnie ze złożonymi wnioskami?

Odpowiedź:

W przypadku repartycji pośredniej Twórca ma obowiązek przeznaczyć uzyskane od ZPAP środki na deklarowany cel. Przeznaczenia repartycji na inny cel powodować będzie

konieczność zwrotu środków uzyskanych z repartycji (zarówno na podstawie przepisów o niewykonaniu zobowiązań, jak i bezpodstawnym wzbogaceniu). ZPAP nie przewiduje procedury obowiązkowego kontrolowania twórców pod względem rzeczywistego przeznaczenia środków uzyskanych w ramach repartycji pośredniej. W związku z powyższym, Twórcy powinni gromadzić dokumentację dotyczącą sposobu wykorzystania uzyskanych środków. W przypadku powzięcia wątpliwości przez ZPAP co do wykorzystania przez Twórcę uzyskanych środków zgodnie ze złożoną deklaracją, ZPAP może zwrócić się do Twórcy o udzielenie wyjaśnień i zażądać przedłożenia dowodów właściwego wykorzystania uzyskanych środków.

2. Czy w przypadku repartycji bezpośredniej do deklaracji należy załączyć kopie fragmentów czasopism/książek, w których wykorzystano utwory plastyczne?

Odpowiedź

Twórca powinien przedłożyć materiały umożliwiające weryfikację oświadczenia dotyczącego wykorzystywania jego utworów. Dopuszczalne i zalecane jest przedkładanie kopii publikacji (lub jej fragmentów) wraz ze stroną tytułową (wskazująca chociażby numer ISBN, jeśli publikacja taki posiada). Nie ma jednak takiego obowiązku i Artysta może przedłożyć innego rodzaju materiały.

3. Czy w przypadku repartycji bezpośredniej można złożyć jedną deklarację, w której będą wskazane wszystkie utwory?

Odpowiedź:

Tak – jest to wręcz zalecane, gdyż określa się środki przypadające dla jednego Twórcy na podstawie wykorzystania jego prac, a nie przyznaje się środków za każdy przypadek takiego wykorzystania. Nikt nie zostanie potraktowany jednak gorzej przez to, że złożył kilka deklaracji – za każdy przypadek wykorzystania jego pracy.

4. Czym różnią się przyznawane w ramach repartycji pośredniej: dotacje, granty, dofinansowania, stypendia?

Odpowiedź:

Pojęcia te powinny być rozumiane zgodnie z ich powszechnym znaczeniem – stypendium oraz grant stanowi określoną pomoc służącą pomocy do osiągnięcia określonego celu, stanowią jednorazową pomoc. Z kolei dotacje i dofinansowania jako środki pieniężne przyznawane Twórcy jako dofinansowanie do danego projektu, w którym część kosztów ponosi twórca. Różnica między poszczególnymi rodzajami wsparcia jest często dosyć płynna.

5. Czy o repartycję bezpośrednią można ubiegać się z tytułu wykorzystania utworów plastycznych w prasie zagranicznej?

Odpowiedź:

Prawo polskie nie daje na to pytanie odpowiedzi. Należy wciąć pod uwagę to, iż środki pieniężne przeznaczone na repartycje uzyskiwane są z opłat uiszczanych przez przedsiębiorców polskich, a nie zagranicznych, więc oczywistym wydaje się, że powinny one służyć do wynagradzania użytku publicznego, który ma miejsce na terenie Polskim. Wskazać należy, że artyści, których prace wykorzystywane były na terytorium państw obcych mogą właśnie tam zwrócić się z wnioskiem o repartycje (a wiele krajów europejskich system repartycji posiada).

Z drugiej strony nie można całkowicie pomijać faktu, że publikowanie utworów za granicą może wywierać skutek w postaci propagowania polskiej kultury i w ten sposób przyczyniać się do jej rozwoju. W efekcie stoimy na stanowisku, że każdy przypadek wykorzystania utworów za granicą powinien być indywidualnie badany, a uwzględnienia wykorzystania utworu za granicą na potrzeby wymiaru środków, powinno być uzależnione od oceny wpływu takiego wykorzystania na promowanie polskiej kultury.

6. Czy o repartycję bezpośrednią można ubiegać się w związku z wykorzystaniem utworu plastycznego w internetowym wydaniu czasopisma?

Odpowiedź:

Tak.

7. Czy o repartycję bezpośrednią można ubiegać się w związku z zamieszczeniem utworu plastycznego w katalogu/albumie wystawowym?

Odpowiedź:

Tak.

8. Czy, jeśli w publikacji oprócz reprodukcji całego utworu malarskiego, jest reprodukowany dodatkowo jego fragment-detal (np.: na rozkładówce 2 strony), jest to jedno zgłoszenie czy dwa?

Odpowiedź:

Jak wskazuje się w doktrynie prawa autorskiego, przy podziale repartycji należy kierować się intensywnością wykorzystania utworów prac Twórcy w przestrzeni publicznej. Na intensywność składa się natomiast nie tylko ilość wykorzystanych prac. Przy ocenie należy brać pod uwagę to, czy np. utwór lub jego fragment został wykorzystany w publikacji o nakładzie 1 tys. egzemplarzy, czy 1 mln; czy utwór pokazany był w telewizji lokalnej czy ogólnopolskiej.

Należy pamiętać o zasadzie: jeden Twórca – jedna repartycja, której wysokość może się różnić.

9. Czy opublikowany tylko fragment dzieła podlega tym samym prawom zgłoszenia?

Odpowiedź:

Tak. Wykorzystanie fragmentów twórczości ma również znaczenie dla oceny wysokości repartycji.

10. Czy każdy członek ZPAP jest objęty automatycznie programem repartycji w ZPAP, czy powinien/musi wypełnić jeszcze dodatkową ankietę/akces ?

Odpowiedź:

Powierzenie utworów w zbiorowy zarząd nie jest warunkiem uzyskania repartycji. Wszystkie Organizacje Zbiorowego Zarządzania, w tym ZPAP wprowadziły w przypadku podziału repartycyjnego system wnioskowy. Wniosek należy składać natomiast do ZPAP jako OZZ.

11. Czy publikacje muszą mieć ISSN lub ISBN?

Odpowiedź:

Nie.

12. Czy ma znaczenie to czy utwór było udostępniany publicznie za odpłatnością?

Odpowiedź:

Nie.

Należy zwrócić uwagę, że obecność dzieł Twórcy w przestrzeni publicznej może być wynikiem jego zgody (w tym uzyskanej za odpłatnością) jak również w wyniku naruszenia jego praw lub dozwolonego użytku – zarówno odpłatnego jak i nieodpłatnego. W braku wskazówek ustawodawcy wobec tego jak traktować poszczególne rodzaje użytku, stoimy na stanowisku, że nie ma znaczenia to, jak utwór trafił do przestrzeni publicznej. Nie mniej jednak na pewne solidarne zrozumienie i życzliwość zasługuje sytuacja, w której Artysta nie otrzymał żadnego wynagrodzenia mimo tego, że jego utwór został wykorzystany (np. w ramach nieodpłatnego dozwolonego użytku publicznego).

13. Czy leaf-let A3 składany na trzy, jest także traktowane jako wydawnictwo czy nie?

Odpowiedź:

Każdy przypadek wykorzystania dzieła Twórcy będzie brany pod uwagę niezależnie od tego czy zostanie zakwalifikowany jako wydawnictwo czy też nie.

14. Jakie są kryteria przyznawania grantów, dofinansowań czy dotacji?

Odpowiedź:

Intensywność wykorzystywania dzieł Twórcy.

15. Jakie dokumenty należy przedłożyć i na jakie części zadania można aplikować? Koszty transportu dzieł? Koszty wydawnictwa? Koszty przelotu artysty? Koszty pobytu (wystawa zagraniczna), itd?

Odpowiedź:

Dla uzyskania repartycji pośredniej należy przedłożyć wniosek wraz z materiałami umożliwiającymi weryfikację stopnia intensywności wykorzystania prac Twórcy. Deklarowany cel zależy od Twórcy – dopuszczalny jest taki, który związany jest z działalnością artystyczną lub kulturalną. Jeśli ten warunek zostanie spełniony, to projektu/zadania etc. nie ma dalszego znaczenia dla określenia wysokości dotacji/grantu/dofinansowania. W przedstawionym pytaniu wszystkie wskazane koszty mogą być powiązane z celem na który mogą być przyznane środki.

16. Czy można zgłosić również wykorzystanie utworów w emisjach telewizyjnych?

Odpowiedź:

Tak.

17. Jak udokumentować wykorzystanie utworu w ramach emisji telewizyjnej?

Odpowiedź:

Najlepiej fragmentem nagrania na płycie CD/DVD jeśli takim się dysponuje. Jeśli nie to proponujemy wskazać nazwę programu i godzinę emisji, ewentualnie wskazanie gdzie uzyskać można opis filmu. Dobrym pomysłem jest też poproszenie wydawcy o sporządzenie oświadczenia w którym potwierdzi on wykorzystanie utworów.

18. Czy filmy prezentujące moje prace wykonane i prezentowane w tzw. "telewizji internetowej" także podlegają zgłoszeniu?

Odpowiedź:

Można zgłaszać również tego rodzaju filmy. W postaci filmów na serwisie youtube o intensywności wykorzystania decydować będzie liczba wyświetleń filmu.